

Vastaanottaja: mmv@eduskunta.fi

Viite: HE 91/2026 vp

Asia: Hallituksen esitys laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta

Luomuliitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto. Otamme kantaa kolmeen kohtaan: kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan, luonnonarvojen tuottamiseen ja luontotekoon sekä valtioneuvoston koskevaan muutokseen.

Luomuliitto on aiemmin lausunut ympäristöministeriölle ennallistamissuunnitelman ympäristöarvioinnista (9.6.2025). Lausumme erikseen myös itse ennallistamissuunnitelmasta, kun se tulee lausunolle.

1. Kansallinen ennallistamissuunnitelma (13 a §)

Pykälässä säädetään vain siitä, kuka valmistelee suunnitelman ja kuka sen hyväksyy. Itse suunnitelman sisältöä se ei ratkaise. Säännös on **kannatettava**.

Pidämme **kannatettavana** myös sitä, että muutoksenhakuoikeus laajennetaan valtakunnallisille luonnon- ja maanomistajajärjestöille (134 §).

2. Luonnonarvojen tuottaminen ja luontoteko (11 luku)

Tällä hetkellä maanomistaja voi tuottaa "luonnonarvohehtaareita" — eli mitattuja yksiköitä luonnon paranemista — vain siihen, että joku toinen voi niillä kompensoida aiheuttamansa luontohaitan. Esitys laajentaa käyttöä: jatkossa esimerkiksi yritys voi ostaa luonnonarvohehtaareita osoittaakseen vastuullisuuttaan, vaikka sillä ei olisi mitään hyvitetävää haittaa. Tätä kutsutaan "luontoteoksi".

Lähtökohtaisesti uudistus on **kannatettava**. Se voi tuoda maanomistajille uusia tuloja ja yksityistä rahaa luonnon hyväksi. Nostamme kuitenkin viisi huolta esiin.

Luonnonarvomarkkinoita ei saa käyttää perusteena siirtää perinnebiotoopit pois CAP-järjestelmästä. Esitys liittyy EU-tason kehitykseen, jossa luonnonarvomarkkinoita rakennetaan täydentämään tai korvaamaan julkista rahoitusta luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa. Komission luonnonarvovoyksikkö-etenemissuunnitelma (7.7.2025) ja CAP 2028–2034 -ehdotus (16.7.2025) annettiin viikon välein toisistaan, ja molempien taustalla on sama logiikka: julkinen rahoitus ei yksin riitä, ja yksityinen pääoma pitää saada mukaan. Hallituksen esityksessä todetaan myös, että luonnonarvomarkkinoiden tarkoitus on osaltaan "vähentää julkistalouden kustannuksia luonnon ennallistamisesta" (s. 23) ja "mobilisoida yksityistä rahoitusta ennallistamisasetuksen täytäntöönpanoon" (s. 24).

Suomi valmistelee parhaillaan CAP 2028–2034 -kauden kansallista toimeenpanoa, ja olemme huolissamme siitä, että luonnonarvomarkkinoita käytetään perusteena siirtää perinnebiotoopit ja muu maatalousluonnon hoito pois CAP-järjestelmästä. Tämä olisi vakava virhe, koska:

- CAP-ympäristösopimus (650 €/ha/v arvokkaille perinnebiotoopeille, 550 €/ha/v muille) on pieniltä ja keskisuurilta tiloilta käytännössä ainoa realistinen tapa saada perinnebiotooppien hoidosta korvaus.
- Luonnonarvomarkkinoiden hallinnollinen kynnyks (12 650–37 950 € per hanke pelkinä suunnittelu- ja viranomaiskustannuksina) sulkee suuren osan tiloista ulos.
- Perinnebiotoopit ovat Suomen uhanalaisinta luontoa ja vaativat jatkuvaa, ennakoitavaa rahoitusta — ei spekulatiivista markkinatuottoa, joka voi loppua yhden yrityksen vastuullisuusstrategian muuttuessa.

Esitämme valiokunnan kiinnittävän huomiota tähän riskiin ja varmistavan, että perinnebiotooppien CAP-tukien jatkuvuus turvataan tulevassa CAP-kaudessa.

Perinnebiotooppien hoito on saatava sujuvaksi myös luonnonarvomarkkinoilla. Perinnebiotoopit pysyvät elinvoimaisina vain jatkuvan laidunnuksen ja niiton kautta. Hallituksen esityksessä (s. 31)

todetaan, että määräaikaiset hoitotoimet ovat mahdollisia luontotekoja, vaikka alueelle määrätään pysyvä suoja. Tämä on hyvä periaate, mutta se vaatii selkeät ohjeet. Esitämme, että valiokunta korostaa tämän tärkeyttä mietinnössään.

Järjestelmä on kallis. Hallituksen oman arvion mukaan (s. 22) yksittäisen hankkeen suunnittelu- ja viranomaiskustannukset ovat 12 650–37 950 euroa ennen yhtään käytännön toimenpidettä. Käytännössä järjestelmä on tilojen ulottumattomissa ilman ulkopuolista apua. Jos järjestelmästä halutaan oikeasti maatalouden työkalu, tarvitaan välittäjäorganisaatioita, neuvontaa ja kevyempiä menettelyjä — etenkin perinnebiotooppikohteissa.

Kaksoisrahoituksen kieltö rajaa luomutilojen mahdollisuuksia. Luonnonarvohehtaarin voi tuottaa vain toimilla, jotka eivät jo perustu johonkin velvoitteeseen tai tukeen. Tämä on järkevää, mutta käytännössä se tarkoittaa: jos perinnebiotooppi on jo CAP-ympäristösopimuksen piirissä, sen hoitoa **ei voi** lisäksi myydä luonnonarvomarkkinoilla. Eikä luomuviljely sinänsä kelpaa, koska siihen liittyy CAP-tukea. Luomutila voi tuottaa luonnonarvohehtaareita vain ylimääräisillä toimilla — esimerkiksi muuttamalla peltoa kosteikoksi tai perinnebiotoopiksi sellaisella alueella, joka ei ole jo tuen piirissä. Periaate on oikea, mutta viljelijä tarvitsee selkeät ohjeet siitä, mikä lasketaan miksikin.

3. Valtiontukea koskeva muutos (22 §)

Muutos on **kannatettava**. Se päivittää vanhentuneet EU-viittaukset ja antaa joustavuutta tukisääntelyyn. Erityisen tärkeä se on siksi, että se varmistaa perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon tarkoitetun valtioneuvoston asetuksen (1333/2025) oikeudellisen pohjan myös jatkossa. Perinnebiotooppien säilyttäminen vaatii pitkäjänteistä ja ennakoitavaa tukea, ja tämä Helmi-ohjelman kautta toteutettava kunnostustuki on CAP-järjestelmän ympäristösopimuksen rinnalla välttämätön.

4. Yhteenveto

Luomuliitto ry esittää valiokunnalle harkittavaksi seuraavaa:

1. Esitys on pääosin kannatettava.
2. **Luonnonarvomarkkinoita ei saa käyttää perusteena siirtää perinnebiotoopit pois CAP-järjestelmästä tulevalla CAP-kaudella 2028–2034.** Pienet ja keskisuuret tilat ovat CAP-ympäristösopimuksen varassa, eivätkä ne käytännössä pääse luonnonarvomarkkinoille. Perinnebiotoopit ovat Suomen uhanalaisinta luontoa ja vaativat jatkuvaa, ennakoitavaa julkista rahoitusta.
3. Perinnebiotooppien määräaikaisen hoidon ja luonnonarvomarkkinoiden yhteensovittamisesta tarvitaan selkeä ohjeistus.
4. Järjestelmä on nyky muodossaan liian kallis tiloille. Välittäjäorganisaatioita ja neuvontaa on aktiivisesti kehitettävä.
5. Luonnonarvohehtaarien suhde CAP-ympäristösopimukseen, ympäristökorvauksiin ja mahdollisiin hiilensidontasertifikaatteihin on selkeytettävä ennen lain voimaantuloa. Ympäristöministeriön ja Ruokaviraston yhteinen ohjeistus on tarpeen.

Luomuliitto on käytettävissä lisätietojen antamiseen.

Janne Rauhansuu

Luomuliiton puheenjohtaja

Susann Rännäri

Luomuliiton toiminnanjohtaja